

**ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ФАКУЛЬТЕТ СУСПІЛЬНИХ НАУК
Кафедра психології**

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Декан факультету суспільних наук
Юрій ОСТАПЕЦЬ
« 30 » *червня* 2025 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**МЕТОДИКА ПРОВЕДЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ В РІЗНИХ
ГАЛУЗЯХ ПСИХОЛОГІЇ**

Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський)
Галузь знань	05 Соціальні та поведінкові науки
Спеціальність	053 Психологія
Освітня програма	Психологія
Статус дисципліни	Обов'язкова
Мова навчання	Українська

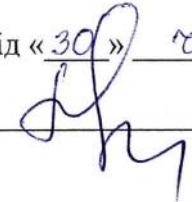
Ужгород 2025

Робоча програма навчальної дисципліни «**Методика проведення психологічної експертизи в різних галузях психології**» для здобувачів вищої освіти галузі знань **05 Соціальні та поведінкові науки** спеціальності **053 Психологія** освітньої програми «**Психологія**».

Розробники: Шмідзен І.Ю., викладач

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри **психології**

протокол № 15 від «30» червня 2025 р.

Завідувач кафедри проф. Михайлишин У.Б.

Схвалено науково-методичною комісією факультету суспільних наук

протокол № 10 від «30» червня 2025 р.

Голова науково-методичної комісії проф. Томадюк О.О.

Гарант освітньої програми проф. Вікторія СІНИШИНА

© Шмідзен І.Ю., 2025 р.

© ДВНЗ «Ужгородський національний університет», 2025 р.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 3,5	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин – 105	4	
Кількість модулів – 2	Семестр:	
Тижневих годин для денної форми навчання: 2,9 аудиторних – 52 самостійної роботи студента – 53	7	
	Лекції:	
	22	
	Практичні (семінарські):	
	-	
Вид підсумкового контролю: залік	Лабораторні:	
	30	
Форма підсумкового контролю: усна	Самостійна робота:	
	53	

2. МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою вивчення навчальної дисципліни «**Методика проведення психологічної експертизи в різних галузях психології**» ознайомити студентів із теоретичними, методологічними основами проведення психологічної експертизи. Формування системи знань про основні питання психологічної експертизи, особливості проведення психологічної експертизи в судовій практиці, медичних закладах та на виробництві.

Відповідно до освітньої програми, вивчення дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей:

ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК3. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК4. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК5. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК6. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК7. Здатність генерувати нові ідеї (креативність)

ЗК8. Навички міжособистісної взаємодії.

ЗК9. Здатність працювати в команді.

ЗК10. Здатність реалізовувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК11. Здатність зберегти та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

СК1. Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології.

СК2. Здатність до ретроспективного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду розуміння природи виникнення, функціонування та розвитку психічних явищ.

СК3. Здатність до розуміння природи поведінки діяльності та вчинків.

СК4. Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел.

СК5. Здатність використовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій.

СК6. Здатність самостійно планувати, організовувати та здійснювати психологічне дослідження.

СК7. Здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації.

СК9. Здатність здійснювати просвітницьку психопрофілактичну роботу відповідно до запиту

СК11. Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

СК15. Здатність створювати, організовувати та реалізовувати різноманітні способи психологічного супроводу, профілактики та реабілітації на етапах формування та розвитку особистості.

3. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Передумовами вивчення навчальної дисципліни «**Методика проведення психологічної експертизи в різних галузях психології**» є опанування таких навчальних дисциплін (НД) освітньої програми (ОП):

ОК 9 Психофізіологія

ОК 16 Загальна психологія

ОК 17 Практикум із загальної психології

ОК 20 Вікова психологія

ОК 21 Клінічна психологія
ОК 22 Патопсихологія
ОК 24 Психодіагностика

4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до освітньої програми «Психологія», вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (ПРН):

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання.	ПР1
Здійснювати пошук інформації з різних джерел, у т.ч. з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, для вирішення професійних завдань.	ПР3
Обирати та застосовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій (тести, опитувальники, проєктивні методики тощо) психологічного дослідження та технології психологічної допомоги.	ПР5
Формулювати мету, завдання дослідження, володіти навичками збору первинного матеріалу, дотримуватися процедури дослідження.	ПР6
Знати, розуміти та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога.	ПР16

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами освіти після опанування навчальної дисципліни «Методика проведення психологічної експертизи в різних галузях психології»:

Очікувані результати навчання з дисципліни	Шифр ПРН
Розуміти поняття про психологічну експертизу та відмінності між різновидами психологічної експертизи. Вміти пропонувати методи дослідження особистості при проведенні психологічної експертизи.	ПР1
Знати поняття про психологічну експертизу, різновиди психологічної експертизи та методи дослідження особистості при проведенні психологічної експертизи.	ПР3
Знати обирати та застосовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій психологічного дослідження та технології психологічної допомоги при проведенні психологічної експертизи.	ПР5
Знати етапи проведення психологічної експертизи, зокрема формулювати мету, визначати завдання експертизи, володіти навичками збору первинного матеріалу та дотримуватися процедури дослідження при проведенні психологічної експертизи.	ПР6
Знати основні вимоги та обов'язки експерта-психолога. Розуміти та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога при проведенні психологічної експертизи.	ПР16

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з навчальної дисципліни є: залік, модульна контрольна робота у письмовій формі, реферат, презентація, доповідь.

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Форми поточного контролю: усна (лабораторні заняття: (підготовка доповідей, рефератів, презентацій з подальшим захистом та відповідей на проблемні питання на лабораторних заняттях).

Форма модульного контролю: письмова (модульна контрольна робота у вигляді відповідей на питання різного рівня складності).

Форма підсумкового семестрового контролю: усна (залік).

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 1)

Поточне оцінювання та самостійна робота		Модульна контрольна робота	Сума
T1	T2	50	100
10	40		

T1, T2 ... – теми

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 2)

Поточне оцінювання та самостійна робота					Модульна контрольна робота	Сума
T3	T4	T5	T6	T7	50	100
10	10	10	10	10		

T3, T4 ... – теми

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1		Модуль 2	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
Лабораторні заняття	7	30	8	30
Доповідь	1	10	1	10
Презентація	1	5	1	5
Реферат	1	5	1	5
Модульна контрольна робота	1	50	1	50
Разом		100		100

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

Модульна контрольна робота оцінюється у межах 50 балів.

Модульна контрольна робота складається із трьох рівнів складності. Завдання першого рівня сприяє більш глибокому і осмисленому засвоєнню програмного матеріалу та спрямовані на розвиток навичок вільного оперування психологічними знаннями. Завдання другого рівня покликане оцінити знання з тематичної проблематики, яка надавалася на лекціях і

обговорювалася на практичних заняттях. Завдання третього рівня має творчо-аналітичний характер.

В цілому оцінка 41-50 виставляється, коли студент дає абсолютно правильні відповіді на теоретичні питання з викладенням оригінальних висновків, отриманих на основі програмного, додаткового матеріалу.

Оцінка 31-40 виставляється студенту, який повністю розкрив теоретичні питання на основі програмного та додаткового матеріалу

Оцінка 21-30 виставляється студенту, який повністю розкрив теоретичні питання, а програмний матеріал викладено у відповідності до вимог.

Оцінка 11-20 виставляється, коли студент розкрив теоретичні питання, проте при викладенні програмного матеріалу допущені окремі помилки.

Оцінка 6-10 виставляється, коли студент неповністю розкрив теоретичні питання, відповідь містить суттєві помилки.

Оцінка 1-5 виставляється студенту, який виявляє здатність до викладення думки лише на елементарному рівні.

Оцінка 0 виставляється студенту, який має фрагментарні знання, які не дозволяють розкрити теоретичні питання. Такий студент не може викласти свою думку навіть на елементарному рівні.

Критерії оцінювання підсумкового семестрового контролю

Бали	Критерії оцінювання
F	Студентом дана неправильна відповідь на запитання. Він ухилився від аргументації, виявив незадовільні знання понятійного апарату, спеціальної літератури або взагалі нічого не відповів. Практично не знає психолого-педагогічної термінології. Володіння навчальним матеріалом на рівні розпізнавання. Не може користуватися підручником, методичними рекомендаціями, іншими дидактичними засобами. Володіє тільки окремими прийомами практичної діяльності, яких недостатньо для формування вмінь.
FX	Має уяву про психолого-педагогічну термінологію. Володіє навчальним матеріалом на фрагментарному рівні. Конспект з предмету носить не систематизований, фрагментарний характер. Не вміє скласти алгоритм відповіді. Не може відповісти на питання чи виконати практичну роботу без грубих помилок на які не звертає уваги.
E	Студентом в цілому дана правильна відповідь на поставлене запитання. Проте він не зміг переконливо аргументувати її, помилився у використанні понятійного апарату, виявив низький рівень знання відповідних літературних першоджерел. Самостійно відтворює головні положення викладені в базовому підручнику чи лекційному матеріалі. Знає основні психолого-педагогічні терміни. Потребує допомоги викладача чи товаришів для відтворення систематизованого навчального матеріалу. При реалізації знань в вирішенні практичних завдань потребує допомоги викладача на всіх етапах роботи. Часто допускає типові помилки які при допомозі здатен виправити. Повністю відсутнє знайомство з інформацією що викладена в додатковій літературі.
D	Повністю відтворює інформацію що викладена в базовому підручнику. Має значні утруднення при необхідності користування додатковою та довідниковою літературою. Епізодичне знайомство з періодичними психолого-педагогічними виданнями. Сформовані уміння може використовувати у стандартних ситуаціях які закладені у навчальні завдання. При виправленні допущених помилок потребує деякої допомоги викладача. Затрудняється при необхідності використовувати знання отриманні при вивченні інших дисциплін.

С	На основі оволодіння матеріалом в обсязі робочої навчальної програми дисципліни, під керівництвом викладача вміє зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію про педагогічні явища. Цілком самостійно використовує набуті знання, вміння та навички в стандартних навчальних ситуаціях. Здатен контролювати свою діяльність. При контролі знань досить вільно складає алгоритм відповіді. Швидко знаходить необхідну інформацію в довідниковій літературі. Знайомий з психолого-педагогічними періодичними виданнями поточного року.
В	Вільно володіє матеріалом у відповідності з програмою дисципліни. Знання, вміння та навички може самостійно примінити у нестандартних ситуаціях навчального характеру. Проявляє інтерес до наукової та науково-популярної літератури з предмету. Самостійно опрацював рекомендовану, додаткову літературу з предмету. В процесі вивчення дисципліни іноді виконував реферати не передбачені робочою програмою дисципліни. Проявляє схильність до аналітико-синтетичної діяльності, здатен висловлювати власну думку що до вивченого матеріалу. Отримані знання використовує при аналізі стану навчально-виховного процесу в університеті.
А	Студентом дана правильна і вичерпна відповідь на поставлене запитання. При цьому виявлено високий рівень володіння понятійним апаратом, знання першоджерел. На основі досконалого знання матеріалу предмету студент набуті знання, вміння та навички використовує при рішенні нестандартних задач. Вільно використовує міжпредметні зв'язки, орієнтується у періодичній та монографічній літературі з предмету. Легко знаходить відповіді на нестандартні, несподівані питання. У складних ситуаціях може провести аналіз на рівні теоретичного осмислення. Виявляє творчі здібності, нахил до самостійної науково-дослідної роботи.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

6. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

6.1. Зміст навчальної дисципліни

Тема 1. Поняття про психологічну експертизу

Предмет, об'єкт, завдання психологічної експертизи. Експерт. Основні вимоги до експерта. Етапи проведення психологічної експертизи.

Тема 2. Різновиди психологічної експертизи

Психолого-педагогічна експертиза. Медико-психологічна експертиза(МПЕ) та медико-педагогічна експертиза. Трудова експертиза. Інженерно-психологічна та ергономічна експертиза. Експертиза конфліктних ситуацій. Експертиза тимчасової непрацездатності. Судово-психологічна експертиза.

Тема 3. Судово-психологічна експертиза особистості в умовах слідчої діяльності та судочинства

Судово-психологічна експертиза. Умови призначення і структура судово-психологічної експертизи. Обов'язки, права і відповідальність експерта. Структура психологічного дослідження в судово-психологічній експертизі. Види судово-психологічних експертиз.

Тема 4. Методи дослідження особистості у судово-психологічній експертизі

Системний підхід до вивчення особистості в судово-психологічній експертизі. Метод спостереження і його модифікації. Метод експерименту в судово-психологічній експертизі. Метод бесіди в судово-психологічній експертизі. Метод тестів і межі його застосування в експертній практиці. Метод психологічного аналізу документів. Контент-аналіз. Біографічні методи. Психологічний портрет злочинця.

Тема 5. Судово-психологічна експертиза неповнолітніх обвинувачуваних

Врахування впливу ранніх вікових періодів на наступний розвиток особистості правопорушника. Психологічний портрет неповнолітнього правопорушника. Психологічні особливості злочинної поведінки неповнолітніх. Особливості судово-психологічної експертизи неповнолітніх обвинувачуваних.

Тема 6. Судово-психологічна експертиза повнолітнього обвинувачуваного

Мотивація злочинної поведінки особистості. Особливості когнітивної сфери обвинуваченого в кримінальних ситуаціях. Емоційно-вольова регуляція поведінки особистості в умовах злочину. Емоційний стрес. Фрустрація. Стан фізіологічного афекту.

Тема 7. Судово-психіатрична експертиза

Порядок проведення судово-психіатричної експертизи. Видисудово-психіатричної експертизи. Предмет та об'єктсудово-психіатричної експертизи. Кількісний склад експертів судово-психіатричної експертизи. Запитання судово-психіатричної експертизи. Права та обов'язки експерта судово-психіатричної експертизи. Комплексна судово-психолого-психіатрична експертиза.

6.2. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Форма навчання: денна					
	Усього	у тому числі				
лекції		практичні (семінарські)	лабораторні	індивідуальна робота	самостійна робота	
7-й семестр						
Тема 1. Поняття про психологічну експертизу	15	2	-	4	-	9
Тема 2. Різновиди психологічної експертизи	25	6	-	10	-	9
Модульна контрольна робота	2	2	-	-	-	-
Разом за модуль	42	10	-	14	-	18
Тема 3. Судово-психологічна експертиза особистості в умовах слідчої діяльності та судочинства	11	2	-	2	-	7
Тема 4. Методи дослідження особистості у судово-психологічній експертизі	13	2	-	4	-	7
Тема 5. Судово-психологічна експертиза неповнолітніх обвинувачуваних	13	2	-	4	-	7
Тема 6. Судово-психологічна експертиза повнолітнього обвинувачуваного	13	2	-	4	-	7
Тема 7. Судово-психіатрична експертиза	12	2	-	2	-	7
Модульна контрольна робота	2	2	-	-	-	-
Разом за модуль	63	12	-	16	-	35
Разом за семестр	105	22	-	30	-	53

6.3. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
		денна
1	Поняття про психологічну експертизу	4
2	Різновиди психологічної експертизи	10
3	Судово-психологічна експертиза особистості в умовах слідчої діяльності та судочинства	2
4	Методи дослідження особистості у судово-психологічній експертизі	4
5	Судово-психологічна експертиза неповнолітніх обвинувачуваних	4
6	Судово-психологічна експертиза повнолітнього обвинувачуваного	4
7	Судово-психіатрична експертиза	2
Разом		30

6.4. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
		денна
1	Поняття про психологічну експертизу	9
2	Різновиди психологічної експертизи	9
3	Судово-психологічна експертиза особистості в умовах слідчої діяльності та судочинства	7
4	Методи дослідження особистості у судово-психологічній експертизі	7
5	Судово-психологічна експертиза неповнолітніх обвинувачуваних	7
6	Судово-психологічна експертиза повнолітнього обвинувачуваного	7
7	Судово-психіатрична експертиза	7
Разом		53

7. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

1. Андросович К.А. Основні етапи проведення психологічної експертизи / Андросович К.А. // Теорія і практика сучасної науки та освіти (частина I): матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції м. Львів, 22-23 жовтня 2020 року. – Львів : Львівський науковий форум, 2020. – 68 с.
2. Боянжу М.Г. Психолого-педагогічна експертиза : методичний посібник / М. Г. Боянжу. – Херсон, 2003. – 178 с.
3. Вирченко С. Організація й проведення гуманітарної соціальнопсихологічної експертизи управлінських рішень. / Вирченко С., Швалб Ю. // Філософська і соціологічна думка. – 2013, – №9-10. – С. 133-158.
4. Галян. О.І. Психологічні основи експертизи навчальної діяльності учня / Олена Іванівна Галян, Ігор Михайлович Галян. – Дрогобич : РВВ ДДПУ ім. І. Франка, 2008. – 122 с.
5. Гірник А. М. Конфліктологічна експертиза: специфіка і принципи / Гірник А. М. – К.: Освіта, 2001. – 383 с.
6. Експертизи у судовій практиці / Т.М. Арсенюк, Ю.М. Беляк, В.І. Бояров та ін.; за заг. ред. В.Г. Гончаренка; Київ. наук.-дослід. ін-т судових експертиз. Акад. адвокатури України. – К.: Юрінком Інтер, 2005. – 387 с.
7. Землянська О.В. Особистість як об'єкт судово-психологічної експертизи / За заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. Бандурки О.М.: Монографія. – Харків: Вид-во Нац. ун-ту внутр. справ, 2004. – 367с.
8. Землянская О.В. Особистість та методи її дослідження при проведенні судово-психологічної експертизи: монографія / О.В. Землянская. – Харків: Титул, 2017. – 224 с.
9. Землянська О.В. Судово-психологічна експертиза: Навчальний посібник / Землянська О.В. – Х.: ХНУВС, 2012. – 300 с.
10. Основи практичної психології/В. Панок. – К. : Либідь, 1999. – 455 с.
11. Ребуха Л.З. Психологічна експертиза: технологія та процедура проведення / Ребуха Л.З. – Тернопіль: ТНЕУ, 2009. – 234 с.
12. Черезова І.О. Психологічна експертиза: навчальний посібник [для студентів вищих навчальних закладів] / І.О. Черезова. – Бердянськ: БДПУ, 2018. – 262 с.
13. Швалб Ю.М. Принципи та моделі психологічної експертизи. / Швалб Ю.М. // Практична психологія та соціальна робота 2009. – №8. – С.26-28

**Результати перегляду
робочої програми навчальної дисципліни**

Робоча програма перезатверджена на 20___ / 20___ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ___).
(потрібне підкреслити)

протокол № ___ від «___» _____ 20 ___ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20___ / 20___ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ___).
(потрібне підкреслити)

протокол № ___ від «___» _____ 20 ___ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20___ / 20___ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ___).
(потрібне підкреслити)

протокол № ___ від «___» _____ 20 ___ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20___ / 20___ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ___).
(потрібне підкреслити)

протокол № ___ від «___» _____ 20 ___ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)